

Регіональна економіка ознайомча лекція

Викладач економічних дисциплін
Хромець Наталія Богданівна

Лекція 1. Предмет, мета, завдання і методи дисципліни

- 1. Предмет, мета і завдання дисципліни
- 2. РЕ в системі інших наук
- 3. Сутність понять ПС, РПС
- 4. Методи РЕ

Зміст РЕ полягає в

- розподілі на певній території природних багатств, трудових ресурсів, капіталу і засобів виробництва, ресурсів інформації та інтелекту й творчості на основі їх тісної взаємопов'язаності між собою.

Поняття РЕ вживають для

- виявлення конкретного стану розподілу по території окремих економічних об'єктів і населення (**аналіз фіксованого стану процесу**);
- як форма організації діяльності людей і виробництва;
- як процес реалізації певних зрушень у розміщенні об'єктів виробничого та соціального комплексів на певній території
- або як один із напрямів економічної політики держави.

Регіональна економіка

вивчає

особливості розвитку і взаємодії різних сфер господарської діяльності людей на території, що склались історично та в результаті географічного перерозподілу різних видів економічних ресурсів (землі, праці, капіталу, інформації).

Об'єктом РЕ є

- **конкретний регіон** як певний елемент географічного простору з унікальним набором економічних ресурсів і факторів розвитку та конкретними елементами різних видів господарської діяльності людей на його території.

Предметом РЕ є

- вивчення законів і закономірностей раціонального розміщення на території різних елементів господарської діяльності людей, а також принципів підвищення соціально-економічної ефективності їх функціонування.
- економіка окремих територій,
- раціональне та ефективне розміщення в їх межах різних елементів господарської діяльності,
- територіальний поділ праці та інших ресурсів господарства (земельних, капітальних, інтелектуальних, інформаційних).

Сутність регіональної економіки полягає у

- забезпеченні такого оптимального поєднання на обмеженій території певного регіону інтересів людей та різних суб'єктів господарювання, за якого б забезпечувалось їх оптимальне безконфліктне співіснування
- на основі
- отримання високих, стабільних прибутків, чесної конкуренції за різні ресурси території,
- реалізовувалась стратегія підвищення рівня життя й добробуту населення,
- а також здійснювалось збереження та охорона природних багатств.

Завдання РЕ:

- вивчення регіонального розподілу різних видів господарської діяльності людей відповідно до особливостей формування економічної ефективності їх функціонування;
- аналізу територіального розподілу ПРП, джерел сировини, енергії, капіталу, інформації; ТПП і спеціалізації регіонів;
- удосконалення внутрішньорегіональних і міжрайонних транспортно-комунікаційних, фінансово-економічних, постачальницько-збутових та ринково-комерційних зв'язків;
- раціонального використання трудових та економічних ресурсів;
- забезпечення належних умов для трудової діяльності, побуту і відпочинку населення;
- охорони навколишнього середовища і раціонального використання природних багатств.

Отже, регіональна економіка вивчає

- загальні закони і закономірності розміщення галузей господарства на регіональному, міжрегіональному, державному і міждержавному рівнях.
- є важливою складовою регіональної політики та
- спрямована на оптимізацію і взаємне розв'язання територіальних диспропорцій розвитку господарства і системи розселення населення, а також на оптимальне використання природно-ресурсного потенціалу території.

Мета вивчення регіональної економіки:

- пошук такої територіальної організації
- і таких форм продуктивних сил для конкретних умов геопросторово-часових координат того чи іншого ієрархічного рівня, зокрема регіонального, які б функціонували в цих умовах з найвищою ефективністю.
- Формування знань щодо
- теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України,
- сучасного стану та напрямів регіонального розвитку економіки,
- екологічних знань, мислення та свідомості економістів.

Зміст дисципліни Регіональна економіка розкривається в

темах:

● Модуль 1. Регіональна економіка

1. Предмет, метод і завдання дисципліни.
2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.
3. Економічне районування та територіальна організація господарства.
4. Регіон у системі територіального поділу праці.
5. Сутність мета і завдання регіональної економічної політики.
6. Механізм реалізації регіональної економічної політики.
7. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах.
8. Природний та трудовий капітал.
9. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення.
10. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем.
11. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку.
12. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури.
13. Фактори сталого розвитку продуктивних сил.

● Модуль 2. Екологія

Наукові засади раціонального природокористування.

Екологічний моніторинг і система екологічної інформації.

Екологічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища.

Екологічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності.

Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища.

В результаті засвоєння дисципліни

студенти повинні вміти:

- пояснити основні закономірності, принципи, чинники розміщення продуктивних сил;
- аналізувати основні фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів;
- характеризувати економічне районування як науковий метод територіальної організації народного господарства;
- розрізняти типи економічних районів; виділити макро-, мезо-, та мікрорайони;
- аналізувати природно-ресурсний потенціал регіону;
- диференціювати території за рівнем розвитку продуктивних сил;
- дати соціально-економічну характеристику економічним районам України;
- аналізувати місце регіонів у формуванні експортного потенціалу країни;
- визначати вплив головних факторів, у той чи інший період часу, розвитку і розміщення продуктивних сил України, регіону тощо;
- давати комплексну економіко-географічну характеристику міжгалузевих комплексів та економічних регіонів України;
- оцінювати перспективи основних напрямків зовнішньоекономічних зв'язків України регіону на сучасному етапі.
- характеризувати демографічну ситуацію регіону; виділити демографічні проблеми регіону;
- характеризувати галузеву структуру економіки регіону та тенденції її розвитку;
- класифікувати і виділяти типи ТВК;
- особливості регіональної економічної політики в Україні;
- зовнішньоекономічні зв'язки України та її регіонів;
- особливості економіки природокористування і охорони навколишнього природного середовища в Україні;
- економіку Донецького, Придніпровського, Північно-Східного, Столичного, Центрального, Північно-Західного, Подільського, Карпатського та Причорноморського регіону;

ЛІТЕРАТУРА

- Є.П. Качан, Т.Є. Царик. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. Навчальний посібник.
- М.В. Жук. Регіональна економіка, 2008. Підручник
- С.І. Дорогунцов. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. 2008. Підручник.
- Кулаєць М.М., Наконечна К.В., Яра О.С. Регіональна економіка. 2015
- С.І. Іщук, О.В. Гладкий. Регіональна економіка. Теорія Методи Практика. Університетський підручник, Київ, 2013.
- www.pidruchniki.ws (Розміщення продуктивних сил)

Розвиток ПС

- Основа суспільного розвитку. Від рівня розвитку та характеру ПС, насамперед від рівня складності і досконалості знарядь в-ва, а також від виробничого досвіду, навичок, культури людей залежить продуктивність праці, ступінь панування людей над природою.
- Вирішальним чинником подальшого зростання пс є впровадження у в-во досягнень науки, яка перетв. на ПС.
  1. НТП (XV—XVII століть)- розвитком промислового виробництва.
  2. (XIX століття)- на основі атомістичної теорії і періодичного закону в хімії, вчення про збереження і перетворення енергії у фізиці, а також клітинної й еволюційної теорії у біології.
  3. розпочалася у фізиці, поширилася потім на хімію, теоретичну і технічну кібернетику, космознавство та інші науки. До середини 50-х років вона охопила біологію і набула, таким чином, загального характеру.
  4. (з середини XX століття) охопила інтелектуальну діяльність, починаючи з інформаційних образів в економіці, штучного інтелекту у нових технологіях і продовжується в біології, інформатизації суспільства, розвивається світова глобалізація у науці і техніці.

Продуктивні сили –

це система **речових і особистих елементів**, в процесі поєднання яких здійснюється виробництво або інша діяльність корисна суспільству.

Речові: предмети праці – речі, які людина обробляє в процесі виробництва (ліс, вугілля, руди, метали), засоби праці - знаряддя і засоби праці (виробничі споруди, верстати, устаткування, транспортні магістралі тощо).

Особисті: це люди, які виробляють засоби праці і приводять їх у рух, володіючи для цього виробничими навиками, досвідом і знаннями

ПС - поєднання місць прикладання праці та людей, унаслідок чого здійснюється діяльність, корисна суспільству, частині суспільства чи людині за умови, коли ця діяльність не суперечить суспільним морально-етичним нормам і цінностям.

Продуктивні сили

Люди
Людський
капітал
Трудова
кваліфікація
Капітал
Організація
праці
Фінанси

Земля
Ліси
корисні
копалини
родючість
ґрунту
та ін.

Наука
Інформація
технологія
виробництва
підприємництво
управління
Національна
інфраструктура

- Основною продуктивною силою є люди, які мають духовні і фізичні здібності до праці.
- Рівень розвитку продуктивних сил людини визначають рівнем людського капіталу, який обумовлюється людським розвитком, під яким розуміють доходи людей, їх здоров'я, освіту, збереження навколишнього середовища, забезпечення свободи дій і слова.
- Рівень розвитку людського потенціалу вимірюється **індексом**, який включає
  - оцінку тривалості життя,
  - освітнього рівня дорослого населення і його доходів.
- Трудова кваліфікація — ступінь професійної підготовки працівника, наявність у нього знань, умінь й навичок, необхідних для виконання ним певного виду роботи.
- Відтворювальний капітал

- капітал — це сукупність засобів виробництва і грошей (класики політекон-ї)
- капітал – запас, що використовується для господарських потреб і приносить прибуток (А. Сміт);
- капітал – частина багатства країни, що потрібна у виробництві й необхідна для приведення в дію праці (Рікардо).
- П. Самуельсон, К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю та ін. розширили діапазон запасів, видів нагромадженої праці: шляхи, мости, комп'ютери, споруди.
- отримання доходу пов'язується з людським фактором виробництва— «людський капіт»: надбані знання, звички, енергія людей тощо, які визначають якість населення.

Капітал:

- Основний - елементи продуктивного капіталу, які повною мірою беруть участь у виробничому процесі, але переносять свою вартість на виготовлені товари частинами, в міру зносу.
- виробничі будівлі, споруди, машини, устаткування, прилади
  - Активні елементи — машини, верстати — безпосередньо діють на предмети праці, визначають рівень продуктивності останньої.
  - Пасивні елементи створюють лише загальні умови для нормального функціонування виробництва — виробничі будівлі, споруди, передавальні пристрої.
- Капітал тим ефективніший, чим вища в його структурі частка активних елементів.

Оборотний капітал

- друга частина продуктивного капіталу, вартість якого в процесі виробництва повністю переноситься на товари й відразу ж повертається на підприємство після реалізації товарів, тобто із завершенням кожного кругообороту.
- До оборотного капіталу належать витрати на придбання сировини, матеріалів, палива, заробітну плату.

- **Кооперація праці** — форма об'єднання людей для спільної праці.
- **Проста кооперація праці** — форма організації конкретної праці, коли робітники виконують однорідні функції (ручне прополювання, вантаження)
- **Складна кооперація** виникає внаслідок поділу праці, коли різні види конкурентної праці поєднуються в єдиний виробничий процес; вона повніше визначає сутність кооперації.
- **Внутрішньовиробничий поділ праці** — поділ праці всередині виробництва, тобто поділ родів виробництва на види і підвиди (наприклад, промисловість на окремі галузі) і поділ праці всередині підприємства.
- **Суспільний поділ праці** — історична форма організації суспільної праці, за якої окремі групи виробництв закріплюються на тривалий період за певними видами виробничої діяльності.
- **Фінанси** — сукупність економічних відносин, які виникають у процесі формування та використання централізованих і децентралізованих грошових фондів.

Всезагальні продуктивні СИЛИ

- інформація,
- Наука - діяльність зі здобування нового знання, так і результат цієї діяльності — суму набутих на даний момент наукових знань
- технологія виробництва – сукупність прийомів і способів одержання, обробки або переробки сировини, матеріалів, напівфабрикатів чи виробів
- управління (менеджмент),
- підприємництво
- національна інфраструктура.

Загальний чинник виробництва (total factor productivity) в індустріально розв країнах = національна інфраструктура

- комплексне середовище, що оточує виробництво.
- Це — не виробництво, а розподіл і перерозподіл ресурсів, доходів, прибутків:
- розвинута виробнича і соціальна інфраструктура,
- чудова комунікація,
- ефективна підтримка національного виробника,
- сприяння держави в просуванні товарів,
- захист виробництва від демпінгу та інших неприємностей, зріла індустрія послуг,

Регіональна діагностика

- Регіональна діагностика являє собою метод дослідження стану регіону з використанням сукупності інформаційно-аналітичних інструментів, що дозволяють:
  - виявити і систематизувати регіональні ситуації і проблеми;
  - виконати кількісну та якісну оцінку ситуацій і проблем регіону;
  - визначити внутрішні і зовнішні причини

РД- це комплексний аналіз і визначення стану та рівня соціально-економічного розвитку регіону, його положення серед інших регіонів країни, виділення проблемних ситуацій в регіоні в цілому або в окремих сферах його економіки. Регіональна діагностика дозволяє скласти інформаційний паспорт регіону, оцінити його економічний, соціальний та екологічний потенціал і ефективність використання цього потенціалу, дає можливість отримання вичерпної інформації про стан регіональних ринків, їх ємності та збалансованості.

- Органам виконавчої влади в регіонах регіональна діагностика необхідна для визначення пріоритетних напрямів регіональної політики, розробки та реалізації стратегій і програм соціально-економічного розвитку регіонів. моніторингова, періодична, разова

● **Форми РД**

1) **аналітична** діагностика, здійснювана методами економіко-статистичних досліджень, у тому числі і ретроспективних;

2) **експертна** діагностика, яка спирається на проведення спеціальних експертних і соціологічних опитувань;

3) **модельна** діагностика, яка використовує методи математичного моделювання.

● **При діагностиці стану** оцінюється положення регіону на даний період часу.

● **Діагностика процесу** пов'язана з визначенням динаміки розвитку, виявленням генетики проблемних ситуацій, оцінкою факторів, що впливають на розвиток регіону.

Системний аналіз

є фундаментальним (універсальним) методом дослідження всіх наук. Суть — підхід до дослідження будь-якого об'єкта як до системи. має особливе значення для вивчення територіальних аспектів економіки.

територіальні господарські системи (економічні райони, галузеві й міжгалузеві комплекси, територіально-виробничі комплекси та ін.) є складними утвореннями соціально-економічного і природного характеру.

Тріада «природа — господарство — населення» — головний предмет територіальних (регіональних) досліджень.

Сукупність методів та засобів для вивчення складних об'єктів – узагальнених динамічних систем

Визначаються шляхи вдосконалення розміщення в-ва, розселення, терит організації невир-ї сфери.

Єдина енергосистема країни

Система АПК

Єдина транспортна система

Історичний метод

- переважає у регіональних дослідженнях тому, що господарство, населення, природа — це інерційні системи.
- Кардинальні зміни в їх розвитку можливі тільки протягом тривалого часу.
- Вивчення динаміки показників є необхідною умовою визначення тенденцій розвитку і розміщення.
- (період не менш як 5 років).

Порівняльний метод

- дає змогу визначити відмінності у рівнях і особливостях розвитку різних територіально-господарських структур.
- обчислюють відносну ефективність функціонування різних об'єктів госп. д-ті.
- Часто історичний і порівняльний методи поєднують в один — історико-порівняльний метод.

Графічні методи

- (графіки, діаграми та ін.).
- використовують переважно у дослідженнях динаміки розвитку і структури об'єктів.
- картографічний метод
- Вивчення територіальних аспектів розвитку господарства і населення неможливе без картографічного матеріалу (карти, картосхеми, картограми, картодіаграми та ін.).

Методом техніко-економічних показників

- можливо кількісно і якісно вимірювати будь-які процеси і об'єкти
- 1. Показники, що характеризують обсяги виробництва продукції, товарну (реалізовану) продукцію, динаміку виробництва (темпи зростання, приріст, темпи приросту) та ін.**
  - 2. Показники, що відображають технологічні особливості різних галузей господарства**
    - ресурсомісткість (паливо-, енерго-, водо-, матеріаломісткість та ін.),
    - трудомісткість, наукомісткість, транспортомісткість, фондомісткість, капіталомісткість, екологомісткість (відношення кількості забруднювальних речовин до одиниці кінцевої продукції) та ін.
- їх обчислюють за співвідношенням обсягу ресурсів, що споживаються у виробництві, до обсягів виробництва кінцевої (готової) продукції.**
- Відповідно до цього виробництва поділяються **на ресурсомісткі** (розміщуються поблизу джерел сировини), **трудомісткі** (орієнтуються на трудові ресурси), **наукомісткі** (тяжіють до наукових центрів) та ін.

- Аналіз технологічних показників та порівняння їх з нормативними (або середніми по галузі, країні, світу) дає змогу визначити ефективність використання ресурсів, а отже, і рівень технологічності підприємств (відповідності їх вимогам НТП).
- Н-д, економіка нашої країни є занадто ресурсомісткою (на виробництво кінцевої продукції витрачається ресурсів і енергії у 3-5 разів більше, ніж у високорозвинених країнах).
- Внаслідок цього вітчизняна продукція часто є дорогою і не конкурентоспроможною на світовому ринку.

1. Матеріаломісткості виробництва: $M_m = \frac{Z_m}{P_p}$,

де Z_m – витрати матеріалів, грн., т; P_p – річний випуск продукції, грн., шт., т.

2. Енергомісткості виробництва: $E_m = \frac{Z_e}{P_p}$,

де Z_e – затрати енергії, кВт·год.

3. Трудомісткості виробництва: $T_m = \frac{Z_n}{P_p}$,

де Z_n – затрати праці, люд.-год.

4. Водомісткості виробництва: $V_m = \frac{Z_v}{P_p}$,

де Z_v – витрати води, л, т, м³.

5. Фондомісткості виробництва: $\Phi_m = \frac{V_\Phi}{P_p}$,

де V_Φ – вартість основних фондів, грн.

7. Транспортабельності продукції: $T_n = \frac{Z_{np}}{P_p}$,

де Z_{np} – витрати на перевезення продукції, грн.

3. Показники ефективності виробництва до яких належать

- собівартість (поточні витрати),
- обсяг капітальних вкладень (інвестицій),
- прибуток,
- продуктивність праці (співвідношення обсягів виробництва (товарної або чистої продукції) до витрат праці (кількість година-людей роботи та ін.),
- співвідношення темпів зростання заробітної плати і продуктивності праці,
- зниження частки ручної праці,
- фондоозброєність (скільки одиниць основних виробничих фондів припадає на одиницю продукції або одного працюючого),
- фондовіддача (скільки одиниць продукції дає одиниця основних виробничих фондів),
- ефективність капітальних вкладень (приріст обсягів виробництва на одиницю інвестицій;
- строк окупності капітальних вкладень — співвідношення обсягу інвестицій на річний прибуток),
- рентабельність продукції (відношення прибутку підприємства до собівартості виробництва),
- рентабельність виробництва (відношення прибутку до вартості основних фондів),
- абсолютна економічна ефективність (відношення прибутку до приведених витрат на виробництво) та ін.
- Ці показники потрібні для аналізу розміщення виробництва, оскільки дають змогу визначити
- недоліки, помилки і диспропорції у територіальній організації господарства.

4. Показники, що характеризують особливості міжрайонних та внутрішньорайонних економічних, виробничих та інших зв'язків.

- це дані про обсяг вивозу і ввозу сировини, палива, матеріалів, готової продукції та ін.
- їх аналіз має особливе значення в територіальному дослідженні, оскільки вони відображають специфіку встановлення зв'язків між окремими підприємствами, галузями, регіонами, країнами.
- За цими показниками можна визначити рівень забезпечення ресурсами, розподіл по території технологічних стадій виробництва, спеціалізацію і зв'язки кооперування, формування територіально-господарських систем (угруповань, комплексів, промислових центрів і вузлів, економічних районів). Пріоритетне значення вони мають також для розробки міжгалузевих балансів, оптимізаційного моделювання територіальної організації господарства.
- Загалом вивчення зв'язків становить основу науки про РПС і РЕ.

5. Інноваційні показники визначають

- ступінь розвитку НТП,
- відповідальність технологій світовим стандартам.
- Найважливішими з них є ті, що відображають частку чинних або впровадження нових прогресивних (екологічно чистих, ресурсозберігаючих, високих, біологічних та ін.) технологій.

6. Соціальні показники

- демографічні показники (природний приріст, статевовікова структура населення та ін.);
- показники рівня життя населення (доходи населення, зміни в структурі споживання продовольчих та непродовольчих товарів, забезпеченість житлом, об'єктами культурно-побутового призначення, охорони здоров'я, освіти, дошкільними закладами тощо);
- показники, які характеризують зайнятість населення (кількість трудових ресурсів та їх зайнятість, структура зайнятості, кількість безробітних та ін.);
- показники рівня розвитку соціальної і виробничої інфраструктури (транспорт, зв'язку, сфери послуг та ін.);
- екологічні показники (рівень забруднення, збитків, відшкодування збитків та ін.) та ін.

Нормативний метод

- дає змогу визначити, наскільки «поганими» чи «гарними» є явища або об'єкти, що досліджуються. Його використовують порівнянням чинних показників з нормативними або стандартним (чи середніми за рівнем).
- для порівняння використовують різні соціальні, економічні, технічні, екологічні та інші нормативи.
- Розрізняють міжнародні, державні (затверджені Держстандартом України), відомчі (нормативи галузеві, різних відомств і організацій) та інші нормативи.
- Наприклад, є нормативи використання ресурсів (природних, трудових та ін.) у кожному виді виробництва;
- забезпеченості населення об'єктами сфери послуг (нормативи житла, торговельних площ, закладів освіти, охорони здоров'я та інші на душу населення);
- фізіологічні норми споживання харчової продукції (на душу населення);
- ефективності виробництва (рентабельності, ресурсомісткості, строків окупності капітальних вкладень) та ін.
- Нормативи і стандарти з часом змінюються, що слід враховувати у науково-дослідній роботі.
- базові і середні показники
- Середні по галузі, регіону, країні, світу показники

Балансовий метод

- метод дослідження регіональних систем полягає в складанні регіональних балансів. Він дозволяє вибрати правильні співвідношення між галузями спеціалізації ринкової економіки регіону і галузями, які доповнюють територіальний комплекс, матеріальну і соціальну інфраструктуру регіону.
- Складання галузевих і регіональних балансів дозволяє визначити рівень комплексного розвитку регіонів, наявності в їх розвитку диспропорцій. Даний підхід також необхідний з метою розробки раціональних міжрайонних зв'язків.

Методи економіко-математичного моделювання

- моделювання територіальних пропорцій розвитку економіки регіону,
- моделювання по галузях господарства регіону,
- моделювання формування господарських комплексів регіону

ГІС-технології

- Початок розвитку ГІС-технологій припадає на 60-ті роки ХХ ст.
- створені у США для автоматизації розробки карт.
- Комп'ютерні технології дають змогу істотно полегшити й поліпшити збір, обробку, оцінювання та прогнозування важливих показників розвитку соціально-економічних регіональних систем та їх картографування.
- ГІС-технології широко використовуються у високорозвинених країнах для прийняття рішень у плануванні, управлінні, проектуванні, створенні інформаційних банків, автоматизації картографування, побудові кадастрів у виробництві, на транспорті, у зв'язку, бізнесі, освіті, туризмі та ін.
- В Україні необхідність формування регіональних геоінформаційних систем,
- основною метою яких є
- розроблення технологій інформаційно-аналітичного забезпечення управління областю, адміністративним районом і містом,

Метод факторного аналізу

- найефективніший для пошуку найважливіших (найвпливовіших) факторів з великої їх сукупності.
- Як правило, використовується для їх ранжування (впорядкування за рівнем значущості) з допомогою відповідного математичного алгоритму рішення.
- РПС часто називають наукою факторів (чинників), що дає підстави вважати цей метод найдоцільнішим для розв'язання задач вибору місця розміщення нових підприємств та аналізу ефективності функціонування діючих господарських об'єктів.

Метод кластерного аналізу

- Мета – вивчення структури системи та виділення груп однорідних однорідних об'єктів на основі визначення критерія подібності. Т.Ч. до одного кластера увійдуть об'єкти, значення показників яких наближається один до одного. Після того, як групу створено, для кожної з них розраховуються середні значення усіх показників, що дозволяє оцінити, наскільки вони відрізняються один від одного.
- Забезпечує врахування значного масиву вихідних даних для виявлення структури системи, а також дозволяє відмовитись від використання узагальнюючого показника, вибір якого завжди є суб'єктивним.

Агрегатне індексування

- Для оцінки поточного стану територій. Суть полягає у побудові узагальнюючого показника, який дозволяє виявляти взаємний вплив параметрів економічного та соціального розвитку, характер і ступінь міжрегіональної диференціації та особливості її динаміки тип економічного зростання тощо.